

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดความรู้ในประเด็นการแข่งขันทางการค้า โดยโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วยการศึกษาสภาพการแข่งขันของตลาดใน 3 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมน้ำมันเชื้อเพลิง อุตสาหกรรมการผลิตและการจัดจำหน่ายไข่ไก่ และ อุตสาหกรรมการบินภายในประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจสภาพและปัญหาของการแข่งขันเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย

งานวิจัยชิ้นแรกของโครงการวิจัย “การแข่งขันในอุตสาหกรรมน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทย และกรณีศึกษาการทำ Merger Simulation การควบรวมกิจการ Jet โดย ปตท.” ศึกษาผลกระทบของการแข่งขันในอุตสาหกรรมน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อการขนส่งจากการควบรวมกิจการของ Jet โดย บมจ. ปตท. โดยการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ขอบเขตตลาด โครงสร้างตลาด พฤติกรรมการแข่งขัน รวมทั้งการวิเคราะห์การมีอำนาจเหนือตลาด และการจำลองผลการควบรวม (merger simulation) ซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้อย่างแพร่หลายโดยหน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่าแม้ว่า ปตท. จะเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดในระดับสูงและตลาดมีโครงสร้างที่ค่อนข้างกระจุกตัว แต่การแข่งขันในธุรกิจน้ำมันนั้นยังมีอยู่พอสมควรเนื่องจากสินค้าที่แต่ละบริษัทขายสามารถทดแทนกันได้ค่อนข้างสมบูรณ์ และ อุตสาหกรรมน้ำมันยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งยังมีการควบคุมอย่างไม่เป็นทางการเพื่อไม่ให้ระดับราคาสูงจนเกินไป อย่างไรก็ตามการควบรวมกิจการ Jet โดย บมจ. ปตท. จะทำให้ราคามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่าง ร้อยละ 0.07 – 0.74

งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัญหาการแข่งขันทางการค้าในตลาดไก่ไข่” ศึกษาโครงสร้างตลาดและห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อผลิตไข่ รวมถึงบทบาทและผลกระทบของนโยบายรัฐและคณะกรรมการนโยบายพัฒนาไก่ไข่และผลิตภัณฑ์ที่มีต่อโครงสร้างตลาดและระดับการแข่งขัน งานศึกษานี้ชี้ให้เห็นประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นปัญหาต่อการแข่งขันและประสิทธิภาพของตลาด เช่น การขายฟองลูกไก่และอาหารไก่ มาตรการควบคุมการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ผ่านระบบโควตา ซึ่งพบว่าการเปิดเสรีนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ช่วยลดการกระจุกตัวของตลาดลูกไก่และไก่สาวอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการขายฟองนั้นมีทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์เช่นการควบคุมคุณภาพการผลิต และด้านที่เป็นผลเสีย เช่น การขาดแคลนแม่พันธุ์ไก่ของผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ และการเผชิญต้นทุนที่สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักต้นทุนและผลประโยชน์ต่อไป

งานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างตลาดราคาค่าโดยสาร และการกระจายของราคา ในอุตสาหกรรมการบินภายในประเทศ” ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างระดับการแข่งขันของตลาดและราคาค่าโดยสารใน

อุตสาหกรรมการบินเส้นทางในประเทศ และกระทบของการกระจุกตัวต่อการแข่งขันในตลาดต่อการเปลี่ยนแปลงของการกระจายของราคาโดยสาร (Price Dispersion) โดยทำการเก็บข้อมูลที่สำคัญเป็นรายวัน เช่น ราคาโดยสาร การส่งเสริมการขาย จำนวนเที่ยวบิน ระยะเวลาการเดินทาง และประเภทของเครื่องบิน ใน 10 เส้นทางการบิน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การกระจุกตัวของตลาดส่งผลต่อราคาโดยสารต่อกิโลเมตรในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากระยะเวลาการจอง ขนาดของตลาด และประเภทสายการบิน ก็ส่งผลต่อราคาโดยสารด้วยเช่นกัน ในส่วนของการกระจายของราคาพบว่า การแข่งขันมีแนวโน้มเพิ่มการกระจายของราคาอย่างชัดเจน และมีนัยสำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการแข่งขันด้านราคาที่ซับซ้อน มีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายผ่านการกีดกันทางด้านราคาให้กับผู้บริโภคที่มีความยืดหยุ่นของราคาที่แตกต่างกัน

Abstract

This research project consists of three market research papers on three industries: fuels for transportation sector, eggs and domestic airline. All research papers analyse market structure and discuss competition issues of the relevant industries as well as implications for competition policy.

The first paper studies the effect of acquisition of Jet, a fuel retailer company, by PTT. The paper defines relevant market and analyses market structure, market power, and conduct. A merger simulation method was employed for the analysis. The results show that, despite a large market share of PTT and a relatively high market concentration, the competition intensity among the retailers is high. This because the products offered by all players are relatively homogenous and the prices are implicitly regulated. Merger simulation results suggest that the price is likely to mildly increase (0.07% - 0.74%) as a result of Jet acquisition by PTT.

The second paper analyses competition issues in the egg industry. Market structure and supply chain of egg production are carefully documented and analyzed. The roles of government policy and “egg board” which regulated parent stocks import quotas are also discussed. It is shown that the import quotas was likely to result in the industry’s high market concentration. As the import quotas were abolished, the market concentration declined in recent years. The issue of hen and chicken feed tie-in is also analyzed.

The third paper studies effects of market concentration on air fare and airlines’ price dispersion in domestic airline market. Daily data on air ticket price, promotion, number of flights, flight duration, and type of carrier are collected for 10 domestic market. It is shown that market concentration positively affected fare (price per kilometer). Size of market, number of days before departure date that the ticket is booked, and type of airline also significantly affected fare. However, concentration is negatively correlated with airline’s price

dispersion. This suggests a more complex pricing strategies of airlines such as price discrimination and promotion in more competitive markets.